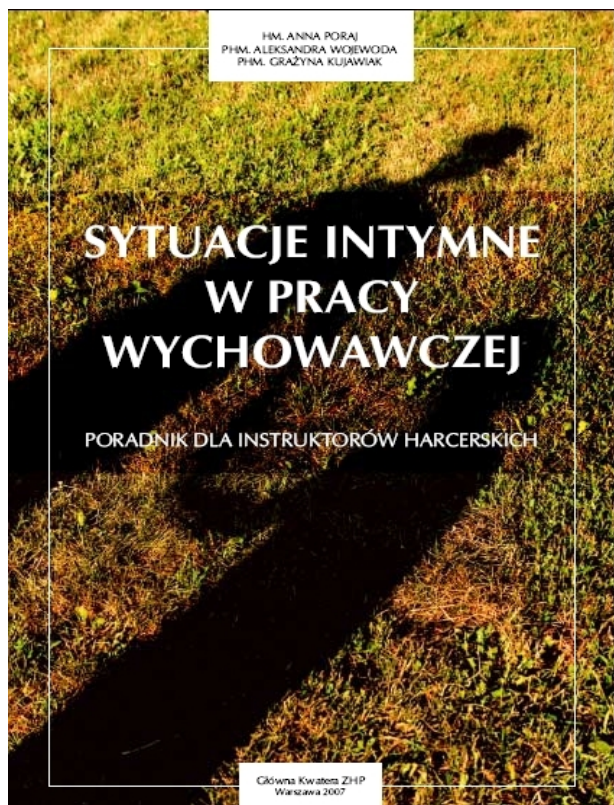

„Sytuacje intymne w pracy wychowawczej. Poradnik dla instruktorów harcerskich”- moja opinia

Poszukując argumentów dla rozwiązania prozaicznych sytuacji obozowych dotyczących kontaktów interpersonalnych związanych z budującym się zainteresowaniem przeciwną płcią u moich podopiecznych zacząłem zastanawiać się jak na ten temat wypowiadają się specjaliści. Jakież było moje zdziwienie, gdy okazało się, że jedyną pozycją traktującą o sprawach damsko-męskich, a właściwie dziewczęco-chłopięcych i pobocznych jest książka, czy może broszura bardziej „Sytuacje intymne w pracy wychowawczej. Poradnik dla instruktorów harcerskich” wydana jako poradnik przez Kwaterę Główną ZHP w Warszawie w roku 2007. Wiele z zawartych w niej problemów i propozycji ich rozwiązań skłoniło mnie do polecenia tej pozycji jako

lektury obowiązkowej dla drużynowych i innych osób pełniących funkcje instruktorskie w moim środowisku.

Praca instruktora harcerskiego wiąże się nierozzerwalnie z kontaktami z innymi ludźmi- głównie młodszymi. Jak różne są działania w harcerskiej gromadzie, drużynie, czy kręgu, tak różne są też sfery wzajemnych oddziaływań. Przebywanie wspólnie wielu godzin i dni nieraz ze swoimi wychowankami powoduje napotykanie przez instruktorów harcerskich trudnych sytuacji związanych z intymnością zuchów, harcerzy, czy harcerzy starszych. Specyfika metody harcerskiej zakładająca naturalność i bliski kontakt powoduje, że z sytuacjami takimi harcerscy instruktorzy spotykają się na co dzień.

Jak dotąd chyba żadna ze struktur związanych z wychowaniem młodych ludzi nie dorobiła się takiego poradnika jak będący dziełem hm. Anny Poraj we współpracy z phm. Grażyną Kujawiak, phm. Aleksandrą Wojewodą i phm. Piotrem Celmer-Domańskim „Sytuacje intymne w pracy wychowawczej”. Oparty na doświadczeniach holenderskich został jednak stworzony z myślą o polskich realiach i przyzwyczajeniach. Wychodzi on też naprzeciw oczekiwaniom polskich instruktorów, którzy muszą być świadomi istnienia tej sfery kontaktów w czasie pracy metodą harcerską przy realizacji różnych form, a oczekują wsparcia w sytuacjach, które związane są z

intymnością wychowanków lub własną.

Poradnik przedstawia pojęcie seksualności szczególnie w jej fizycznym aspekcie. Omawia szeroko zagadnienia związane z rozwojem psychoseksualnym dzieci i młodzieży, co jest uzupełnieniem dla treści niejednokrotnie pomijanych w czasie kursów drużynowych, czy też kursów przewodnikowskich. Szczególną uwagę autorzy poradnika przywiązali w kwestiach rozwoju psychoseksualnego do dzieci w młodszym wieku szkolnym (około 6-10 i 11 lat) oraz do okresu dojrzewania (około 12-17 lat) jako tych, które związane są z działalnością harcerskich wychowawców.

Jedną z najważniejszych części Poradnika jest moim zdaniem „Katalog problemów”, czyli sytuacji, z którymi instruktorzy się spotykają, a z którymi często nie mogą sobie poradzić bądź, których istnienie bagatelizują. Omówiono dość szczegółowo problem masturbacji, polucji i menarche. Nie pominięto też zachowań takich jak podglądactwo, czy wulgaryzmy w słowach i gestach. Pod uwagę wzięto problem przebywania wychowanków w namiotach płci przeciwnej tak często spotykany na biwakach i obozach. Nie wszyscy z nas, instruktorów harcerskich spotkali się z takimi sytuacjami, ale pewnie prędzej czy później do takiego spotkania dojść musi. Uświadomienie sobie możliwości ich zaistnienia jest równie ważne jak przygotowanie do poradzenia sobie z taką sytuacją.

Dużo miejsca w Poradniku, o którym mowa, poświęcono bliskości, w tym również fizycznej, jako nieodłącznemu elementowi harcerskiego systemu wychowawczego. W metodzie harcerskiej wiele jest przecież gier, zabaw, piasów, czy wyzwań, które wiążą się z fizyczną bliskością. Świetnie pojęcie bliskości tłumaczą cytowani przez poradnik skauci holenderscy. Według nich bliskość to osobisty kontakt, który zbliża ludzi. Niezależnie od przyjętej definicji bliskości jednak wszyscy się z nią jako instruktorzy harcerscy spotykamy.

Bardzo wartościowe moim zdaniem jest ujęcie kwestii odpowiedzialności instruktorów w aspekcie intymności wychowanków. To przecież właśnie instruktorzy poprzez swoją działalność tworzą sytuacje, które mają mieć charakter wychowawczy. I to nie tylko w dziedzinie wychowania na przykład patriotycznego, ale też na płaszczyźnie kontaktów międzyludzkich, w tym ze sfery intymnej. Mając przewagę wiedzy i doświadczenia wynikającą z wieku instruktor odpowiedzialny jest za świadome i zgodne z przyjętym systemem wartości kształtowanie osobowości młodego człowieka. Tym zagadnieniom poświęcono w „Sytuacjach intymnych...” dużo miejsca.

Na wielu przykładach z życia harcerskiego wziętych przeanalizowano stosunki między kadrą instruktorską a wychowankami oraz, co równie ważne, pomiędzy samymi instruktorami. W ten sposób autorzy Poradnika próbują wyznaczyć przybliżone granice w jakich poruszać się wychowawczo powinien harcerski instruktor w zakresie intymności dzieci i młodzieży.

Osobną, wydzieloną część „Sytuacji intymnych...” stanowi problem pedofilii. Oparto go na materiałach zaczerpniętych z portalu www.zlydotyk.onet.pl, który tworzą specjaliści z zakresu psychologii i prawa karnego. Próba określenia tego co jest pedofilią, a co nią nie jest trwa już jakiś czas, a z faktu płynności granic definicyjnych wynika wielkie zagrożenie dla pracy instruktorskiej. Coś co dla harcerzy i drużynowego jest zabawą, połączoną ze wspólnym płasaniem w bliskim uścisku, może dla ludzi z zewnątrz wyglądać co najmniej podejrzanie. Aby uniknąć takich sytuacji, a jednocześnie nie zatracić zawartych w metodzie harcerskiej wartości autorzy przedstawiają kilka propozycji zasad postępowania, które mają spowodować, że nawet najmniejsze podejrzenia działań o charakterze pedofilskim będą zauważone, a oddane opiece dzieci i młodzież bezpieczne. Wśród tych zasad na moją uwagę zwróciła propozycja powołania w jednostkach wyższego szczebla (hufiec, chorągiew) tak zwanych „osób zaufanych” o odpowiednim wykształceniu, predyspozycjach i doświadczeniu. Osoby te miałyby, w założeniach autorów Poradnika, reagować „szybko, profesjonalnie i dyskretnie” w problemowych sytuacjach dotyczących intymności. Problem moim zdaniem może stanowić tylko dobór odpowiednio przygotowanych osób nawet zakładając, że nie muszą one pochodzić z kręgu instruktorów harcerskich.

Ze względów praktycznych najbardziej moim zdaniem wartościowa jest ta część Poradnika, która przedstawia w formie konkretnych problemów związanych z naruszaniem intymności wychowanków sposoby postępowania. Cytując przepisy prawa oraz biorąc pod uwagę specyficzne harcerskie uwarunkowania autorzy podsuwają gotowe procedury mogące pomóc w rozwiązaniu problemu. Takie postawienie sprawy może też, przynajmniej mniej doświadczonych instruktorów, oswoić z możliwością zaistnienia takiej sytuacji w ogóle.

Podsumowując chciałbym stwierdzić, że „Sytuacje intymne w pracy wychowawczej. Poradnik dla instruktorów harcerskich.” to bardzo trafiona pozycja, o pionierskim charakterze. Szczególnie przydatna młodym, mniej doświadczonym instruktorom, lub starszym, którzy nie dostrzegają zagrożeń płynących ze zwielokrotnienia sytuacji o takim charakterze, a wynikających ze zmian cywilizacyjnych i kulturowych. Nawet jeśli uzna ktoś, a osobiście wątpię żeby się tak stało, Poradnik za mało przydatny, to i tak zapewne spowoduje on zainteresowanie problemem i dyskusje wśród instruktorów harcerskich, a to wpłynie pozytywnie na świadomość istnienia i zagrożeń płynących dla pracy wychowawczej instruktorów harcerskich, a dotyczących sytuacji intymnych. Oczywiście sam tylko Poradnik nie wyczerpuje zagadnień w im poruszonych i konieczne są dalsze prace w zakresie edukacji kadry instruktorskiej oraz uregulowań prawnych.

Szczerze polecam lekturę nie tylko instruktorom harcerskim, ale również tym wszystkim, którzy w swojej pracy wychowawczej wykorzystują elementy metody harcerskiej oraz w ogóle tym, którzy z dziećmi i młodzieżą pracują.